

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Функціональна спрямованість операційної діяльності виробничих підприємств, що не є інвесторами, визначається як пріоритетна форма здійснення реальних інвестицій. Однак на окремих етапах розвитку підприємства виправдане й здійснення фінансових інвестицій. При цьому фінансові інвестиції розглядаються як активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу або як інструмент реалізації стратегічних цілей, пов'язаних з диверсифікацією операційної діяльності підприємства. Здійснення фінансових інвестицій характеризується низкою особливостей, основними з яких є такі:

1. *Фінансові інвестиції — це незалежний вид господарської діяльності для підприємств реального сектору економіки.* Така незалежність виявляється як щодо операційної діяльності підприємств, так і щодо процесу їх реального інвестування (вкладення капіталу в статутні фонди та придбання контрольних пакетів акцій інших підприємств).

2. *Фінансові інвестиції — основний засіб здійснення підприємством зовнішнього інвестування.* Це справедливо як по відношенню до підприємства, галузі або держави.

3. *У системі сукупних інвестиційних потреб підприємств реального сектору економіки фінансові інвестиції формують портфель інвестиційних потреб другого рівня (другої черги).* Фінансові інвестиції здійснюються такими підприємствами зазвичай після того, як задоволені їхні потреби в реальному інвестуванні капіталу. Як правило, така можливість з'являється у підприємства на стадії «рання зрілість».

4. *Стратегічні фінансові інвестиції підприємства дають йому змогу швидше та економічніше реалізувати окремі стратегічні цілі свого розвитку.* У разі галузевої або регіональної диверсифікації операційної діяльності, нарощування обсягів виробництва і реалізації продукції шляхом «захоплення» підприємств-конкурентів в своєму сегменті ринку або інших аналогічних випадків, підприємство може придбати контрольний пакет акцій (контрольну частку в статутному фонді) суб'єктів господарювання, що його зацікавили, з розрахунку на забезпечення довгострокового приросту капіталу.

5. *Портфельні фінансові інвестиції використовуються підприємствами реального сектору економіки в основному для отримання додаткового інвестиційного доходу в процесі використання вільних грошових активів і для їх протиінфляційного захисту.*

6. *Фінансові інвестиції забезпечують підприємству широкий діапазон вибору інструментів інвестування за шкалою «дохідність — ризик».* Порівняно з реальним інвестуванням ця шкала є значно ширшою, вона включає групу як безризикових, так і високоризикових (спекулятивних) інструментів інвестування, даючи змогу інвестору здійснювати свою інвестиційну політику в широкому діапазоні: від надто консервативної до надто агресивної.

7. *Фінансові інвестиції забезпечують підприємству досить широкий діапазон вибору інструментів інвестування і за шкалою «дохідність — ліквідність».* Хоча порівняно з реальними інвестиціями вони характеризуються вищим рівнем ліквідності, цей рівень варіює в дуже широких межах.

8. *Процес обґрунтування управлінських рішень, пов'язаних зі здійсненням фінансових інвестицій, є простішим і менш трудомістким.* Він не потребує істотних передінвестиційних витрат фінансових коштів, як для підготовки реальних інвестиційних проектів; алгоритми оцінювання ефективності фінансових інвестицій мають більш диференційований характер, що підвищує надійність оцінки; реалізація прийнятих управлінських рішень у сфері фінансового інвестування потребує менше часу.

9. *Висока мінливість кон'юнктури фінансового ринку порівняно з товарним визначає необхідність активнішого моніторингу в процесі фінансового інвестування.* Відповідно й управлінські рішення, пов'язані зі здійсненням фінансового інвестування, є оперативнішими.

Основними формами фінансового інвестування є:

- *Вкладення капіталу в статутні фонди підприємств.* Така форма фінансового інвестування найтісніше пов'язана з операційною діяльністю підприємства. Вона забезпечує: зміцнення стратегічних господарських зв'язків з постачальниками сировини і матеріалів; розвиток своєї виробничої інфраструктури; розширення можливостей збуту продукції або проникнення на інші регіональні ринки; різні форми галузевої і товарної диверсифікації операційної діяльності та інші стратегічні напрями розвитку підприємства.

- *Вкладення капіталу в прибуткові види грошових інструментів.* Ця форма фінансового інвестування спрямована передусім на ефективне використання тимчасово вільних грошових активів підприємства.

- *Вкладення капіталу в прибуткові види фондкових інструментів.* Це найбільш масова і перспективна форма інвестицій. Використання такої форми фінансового інвестування пов'язане з: широким вибором альтернативних інвестиційних рішень як щодо інструментів інвестування, так і щодо його термінів; більш високим рівнем державного регулювання і захищеності інвестицій; розвиненою інфраструктурою фондового ринку; наявністю оперативної інформації про стан і кон'юнктуру фондового ринку за окремими його сегментами тощо. Головна мета цієї форми фінансового інвестування — генерування інвестиційного доходу.

З огляду на особливості та форми фінансового інвестування на підприємстві організується управління фінансовими інвестиціями. За досить високої періодичності здійснення фінансових інвестицій розробляється й спеціальна політика.

Політика управління фінансовими інвестиціями являє собою частину загальної інвестиційної політики підприємства, що забезпечує вибір найефективніших фінансових інструментів вкладення капіталу і своєчасне його реінвестування.

Основними етапами формування політики управління фінансовими інвестиціями є:

1. *Аналіз стану фінансового інвестування у попередньому періоді.* Вивчається загальний обсяг інвестування капіталу в фінансові активи; досліджуються основні форми фінансового інвестування, їх співвідношення, спрямування на вирішення стратегічних завдань розвитку підприємства; вивчається склад конкретних фінансових інструментів інвестування, їх динаміка і питома вага в загальному обсязі фінансового інвестування; оцінюється рівень дохідності окремих фінансових інструментів і фінансових інвестицій загалом; оцінюється рівень ризику окремих фінансових інструментів інвестування; оцінюється рівень ліквідності окремих фінансових інструментів інвестування. Проведений аналіз дає змогу оцінити обсяг та ефективність портфеля фінансових інвестицій підприємства у попередньому періоді.

2. *Визначення обсягу фінансового інвестування в майбутньому періоді.* Визначається обсяг такого інвестування розміром вільних фінансових коштів, що заздалегідь нагромаджуються для здійснення майбутніх реальних інвестицій або інших витрат майбутнього періоду.

3. *Вибір форм фінансового інвестування.* Вибір форм залежить від характеру завдань, вирішуваних підприємством у процесі його господарської діяльності.

4. *Оцінювання інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів.* Методи такого оцінювання диференціюються залежно від видів цих інструментів, основним показником виступає рівень їх прибутковості, ризику і ліквідності. В результаті такого аналізу отримують оцінку інвестиційної привабливості галузей економіки і регіонів країни, в якій здійснює господарську діяльність емітент цінних паперів.

5. *Формування портфеля фінансових інвестицій.* Здійснюється з урахуванням оцінки інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів. Особливу роль у формуванні портфеля фінансових інвестицій відведено забезпеченню відповідності цілей його формування стратегічним цілям інвестиційної діяльності загалом.

6. *Забезпечення ефективного оперативного управління портфелем фінансових інвестицій.* У разі суттєвих змін кон'юнктури фінансового ринку інвестиційні якості окремих фінансових інструментів знижуються. У процесі оперативного управління портфелем фінансових інвестицій забезпечується своєчасна реструктуризація його з метою підтримки цільових параметрів первинного формування.

Політика управління фінансовими інвестиціями підприємства визначає основні параметри інвестиційної діяльності підприємства в цій сфері та її найважливіші критерії. У процесі здійснення фінансового інвестування в усіх його формах одним з найважливіших завдань є оцінювання інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів, що обертаються на ринку.

Отже, формування та реалізація фінансового інвестування підприємствами виробничого сектору займає вагоме місце у підтриманні та розширенні сфери впливу даних підприємств, підтриманню конкурентних позицій на ринку, а також відповідність стратегічним напрямкам розвитку.